

Vest Stadil Fjord

Af Erik Enevoldsen

Fra januar og frem til starten af maj huser området store mængder af Körtæbbede Gæs. Her fotograferet fra landevejen nord for Søndervig, hvorfra de fra bil ofte kan iagttages på ganske nær hold.
Foto Erik Enevoldsen.

– på vej mod bedre tider

Hvis du har læst de seneste numre af Fugle og Natur, DOF-Nyt og eventuelt også årsrapporten 1998 fra Ringkøbing Amt, kan du ikke have undgået at lægge mærke til navnet "Vest Stadil Fjord". Lokaltiteten har været omtalt mange gange – både i feltornitologiske og i fredningsmæssige sammenhænge de sidste 1-2 år; men mens feltfolket har været begejstrede over, hvad de har oplevet, så har det knebet mere med positive meldinger fra den fredningspolitiske front. Denne artikel vil – så vidt muligt – koncentrere sig om fuglene og vore muligheder for at opleve dem.

For fuglene – og dermed også for os andre – har det været en oplevelse at følge udviklingen i Vest Stadil Fjord siden efteråret 1998. Men hvad er det da, der er sket i området umiddelbart bag klitrækken langs Husby Klit? Hvorfor er der set langt flere fugle – almindelige som sjældne – i Vest Stadil Fjord-området det sidste års tid? Svaret er: NATURGENOPRETNING og VILDTRESERVAT!

Historie

Den Vest Stadil Fjord, de fleste af os kender, var et resultat af flere afvandinger. Den sidste store afvandning var i 1955, hvor vandstanden blev sænket til 1,40 m under dansk middelvandstand, og store vandarealer og rørskov blev i de efterfølgende år omdannet til kornmarker. Fugle som Rør-

rum, Hedehej, Sortterne og mange flere forsvandt efterhånden, som landbrugsarealerne åd sig ind i hjertet af fjorden, men til gengæld kom de Körtæbbede Gæs! I starten ikke så mange, men i løbet af 80'erne og 90'erne voksede flokkene, og når der var flest, var der vel omkring 20.000. I 1994 købte staten så en stor del af området. Planerne om at føre hele eller dele af området tilbage til "de gode gamle dage" tog fart, og den 7. juni 1999 kunne miljøminister Svend Auken indvie det nye naturgenoprettede Vest Stadil Fjord.

Naturgenopretningen

Selve naturgenopretningsprojektet er så enkelt – og billigt. Vandstanden i den nordlige del af området (nord for Skelmo-sevej – se kortet) er hævet med 90 cm, og den forhøjede vandstand styres via et stryg ved Skelmo-sej. Vandet får først lov til at forlade det naturgenoprettede område i Mellemdyb og Nordre Dyb, når vandstanden er høj nok. Herefter løber vandet ned i Søndre Dyb, hvor vandkvaliteten forhåbentlig bliver bedre med tiden.

De store nedbørmængder i andet halvår af 1998 betød, at Mellemdyb og Nordre Dyb hurtigt blev fyldt op – så godt og vel endda, og i løbet af vinteren fossede overskudsvandet igennem stryget.

Vest Stadil Fjord-området blev således delt midt over: I en nordlig del med mere vand til rørskov og – forhåbentlig – våde

enge og kun få dyrkbare arealer, og i en sydlig del hvor der stadig kan dyrkes på de omkringliggende marker. Sagt lidt forenklet: Hedehej, Sortterne, flere Rørdrummer og mange andre fugle skulle gerne vende tilbage igen, og de Körtæbbede Gæs skulle gerne kunne blive.

Vildtreservat

Den 1. september 1998 trådte "Bekendtgørelse om Vest Stadil Fjord Vildtreservat" i kraft, og forud for bekendtgørelsen var der – som sædvanlig fristes man til at sige – en masse hårde knuder, der skulle løses op i en nedsat brugergruppe bestående af forskellige interesseorganisationer, lodsejere m.fl. Ikke alt lykkedes, og afsnittet om jagt har ikke medført de store klapsalver i DOF-kredse. Bekendtgørelsen (og den tilhørende instruks) åbner mulighed for én jagtdag pr. uge i 1/3 af "nordområdet" (altså 1/3 af det lysegrønne område på kortet) – dog kun morgen- eller aftenjagt og med max. 10 jægere pr. gang. Resten af reservatet er jagtfrit, og dømt ud fra oplevelserne i efteråret 1998 "havde jagten ikke en forstyrrende effekt, som forhindrede opbygningen af det store antal fugle", som det kan læses i et notat fra DMU. Hvis de gode takter fortsætter – dels i reservatet, – dels på de omkringliggende private jorder – så er bekendtgørelsen måske slet ikke så ringe endda.

Det kan kun fremtiden vise.

Fuglene

Som oftest indtager fuglene hurtigt et naturgenoprettet område, og det var også tilfældet her. Allerede i efteråret '98 kunne der ses store mængder af svømmeænder, men mere overraskende var det nok, at de Kortnæbbede Gæs satte rekord med hele 27.000 midt i oktober måned. Gæssene blev også i området i længere tid end de foregående år, så umiddelbart kunne det tyde på, at kombinationen af store fødemængder, en begrænset jagt og i øvrigt kun få forstyrrelser var en succes!

Også forårstrækket og ynglesæsonen i 1999 har været klart bedre end tidligere år – bl.a. med fremgange for en række ynglende svømmeænder, nye ynglearter som Sorthalset og Gråstrubet Lappedykker samt nye kolonier af Hættemåge og Klyde. Desuden har Dværgmågerne også vist en vis interesse for området – dog uden sikre tegn på yngel.

Området har også givet de besøgende ornitologer en række hjertebankende oplevelser så som Sølvhejre, hele to Kohejrer, Skestork, Sort Stork, Amerikansk Krikand, Langnæbbet Sneppeklire, Stribet Ryle, Damklire, Wilsons Svømmesnepe, Hvidvinget Terne, Hvidskægget Terne og Savisanger – alt sammen i 1999!

Adgangsforhold

Da bestemmelserne for Vest Stadil Fjord Vildtreservat blev offentliggjort i sommeren 1998, var vi en del, der spærrede øjnene op. Der var ingen adgangsbegrænsning i reservatets nordlige del (nord for Skelmosevej)! Alle parter i den nedsatte brugergruppe havde ellers anbefalet et adgangsforbud *ind i området* for at give mest mulig ro, men sådan blev det altså ikke – i hvert fald i første omgang. Så indtil videre har besøgende følgende muligheder for at

opleve området (se også kortet):

- Området syd for Skelmosevej (Søndre Dyb): Det er forbudt at færdes i området. Dog er der adgang til et fugletårn i den nordlige del af Søndre Dyb. Området overskues i øvrigt bedst fra klitvejen (Søndervig-Husby), fra Skelmosevej samt fra diget øst for området
- Området nord for Skelmosevej (Mellemdyb og Nordre Dyb): Her reguleres færdslen efter Naturbeskyttelsesloven, og det vil sige, at der er fri adgang på de statsejede arealer (de lysegrønne og mørkegrønne områder på kortet). Dele af reservatet kan dog opleves uden at gå ind i selve området – bedst fra P-pladsen på Skelmosevej, fra diget langs østsiden samt fra klitvejen. Alt tyder dog på, at der på et tidspunkt vil komme en eller anden form for forbud mod færdsel i den nordlige del, men i skrivende stund (august) er der endnu ikke ændret på reservatbestemmelserne.

Der er således gode muligheder for at opleve det rige fugleliv ved Vest Stadil Fjord, men specielt de meget frie adgangsforhold i nord-området stiller også krav til de besøgende! Undgå at genere ynglefuglene, og undgå at skræmme de store flokke af svaner, gæs, ænder m.m. i træktiden. Fuglene har ikke godt af det, og det har ornitologernes ry absolut heller ikke!

Fremtiden

Det første år efter genopretningen er nu gået – og er gået godt. Der har været masser af fugle, og mange besøgende har fået store oplevelser.

Men for at det nye Vest Stadil Fjord skal blive ved med at være en perle, kræver det en stor og velvillig indsats fra alle sider: Skov- og Naturstyrelsen, de private lodsejere omkring fjorden, interesseorganisationerne m.fl. I løbet af sommeren er rørskov (som ventet) væltet frem i det naturgenoprettede område og har lukket store dele af forårets åbne vandflader, og da ingen ønsker at se det hele ende som én stor rørskov, skal der mere gang i afgræsningen, og der skal høstes rør. Kort sagt: Der skal laves en plejeplan for hele området! En sådan plan skal også sikre, at der på statens dyrkbare jorder dyrkes "gæse-venlige" afgrøder, så gæssene har noget at komme der efter. Kan man i større udstrækning holde gæssene på statens jord, vil det helt naturligt minimere markskaderne for de omkringliggende landmænd, og vi har en konfliktsituation mindre.

Så intet er afgjort endnu. Vest Stadil Fjord kan blive en superlokalitet for svaner, gæs, ænder, vadefugle o.s.v., hvis alle

Stor Kobbersnepe er en af strandens karakterarter.
Foto: Robert Trojaborg.

Reetableringen afferske enge
har været godt for vadefuglene.
Foto: Erik Enevoldsen.

involverede parter ønsker det. Om det lyk-
kes, ved vi om nogle få år. Men det nye
Vest Stadil Fjord har fået en god start.

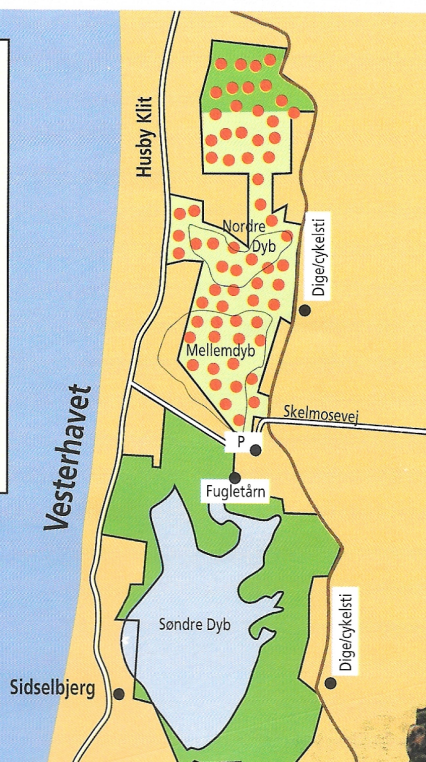

Reservatbestemmelser

- Jagt forbudt
- Jagt forbudt
- Jagt tilladt efter nærmere bestemmelser
- Færdsel tilladt
- Udsigtspunkter

I henhold til fredningskendelse fra 1969 er færdsel i Søndre Dyb forbudt, bortset fra færdsel til fods på vejen på digekronen.

Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til:
Reservatsektionen, tlf. 75 27 20 88
Ulfborg Statsskovdistrikt, tlf. 97 49 11 39
Husby Klitplantage, tlf. 97 49 50 31

Flere steder i området er der
sat informationstavler op,
der fortæller om området og
dets fugleliv.
Foto: Erik Enevoldsen.

0 0,5 1
Kilometer